

UDC 37.02

DOI: 10.34671/SCH.SVB.2019.0303.0012

ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ НА ИНТРОДУКЦИЯТА В СЪВРЕМЕННИТЕ
БЪЛГАРСКИ ПОП И РОК ПЕСНИ

© 2019

Василев Илко Цанев, докторант

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

(4027, България, Пловдив, бул. „България“ №236, e-mail: ilko_vas@abv.bg)

Анотация. Статията изследва продължителността на интродукцията в съвременните български поп и рок песни, създадени между 90-те години на XX век и 20-те години на XXI век. Изследвани са общо 44 хита от този период и от предходния. Песните са оглавявали музикални класации на специализирани български медии. Изследваната хипотеза е, че е налице тенденция за кратка продължителност и дори за липса на интродукция в творбите. За доказването или отхвърлянето на това предположение са използвани сравнителен метод и анализ. Те потвърждават хипотезата за развиващ се процес на отслабване на функцията на интродукцията в съвременните български поп и рок песни. При изследването е установена нова закономерност – минимизираната форма на инструменталните въведения е довела до промяна и в тяхното съдържание, налагайки им да бъдат изключително ярки и въздействащи в силно ограничен времеви отрязък. Кратката и липсващата инструментална интродукция в съвременните български поп и рок песни се оказва нов структурен похват и композиционно средство за естетическо внушение. Резултатът от него се проявява в харесването на тези песни още от първо слушане и превръщането им в хитове.

Ключови думи: интродукция, поп и рок, песен, музика, инструментален, структура, композиция, жанр, стил, музикални класации

DURATION OF INTRODUCTION IN MODERN BULGARIAN
POP AND ROCK SONGS

© 2019

Vasilev Ilko Tsanev, PhD student

University of Plovdiv “Paisii Hilendarski”

(4027, Bulgaria, Plovdiv, Bulgaria Blvd., №236, e-mail: ilko_vas@abv.bg)

Abstract. The article examines the duration of introductions in contemporary Bulgarian pop and rock songs, created between the 90s of the XX century and the 20s of the XXI century. A total of 44 hits from this period and from the previous one were explored. The songs have occupied the first places in the music charts of specialized Bulgarian media. The hypothesis investigated is that there is a tendency for short duration and even lack of introduction in the works. A comparative method and analysis were used to prove or reject this assumption. They confirm the hypothesis of an evolving process of weakening the function of introduction in contemporary Bulgarian pop and rock songs. The study found a new pattern - the minimized form of instrumental introductions led to changes in their content, requiring them to be extremely bright and impactful in a very limited time span. The short and missing instrumental introduction in contemporary Bulgarian pop and rock songs proves to be a new structural technique and a composite tool for aesthetic suggestion. The result of this is manifested in the liking of these songs from the first listen and turning them into hits.

Keywords: introduction, pop and rock, song, music, instrumental, structure, composition, genre, style, music charts

ОСОБЕННОСТИ ПРОДОЛЖИТЕЛЬНОСТИ СОВРЕМЕННЫХ
БОЛГАРСКИХ ПОП И РОК ПЕСЕН

© 2019

Василев Илко Цанев, докторант

Пловдивский университет „Паисий Хилендарский“

(4027, Болгария, Пловдив, бул. „Болгария“ №236, e-mail: ilko_vas@abv.bg)

Анотация. В статье рассматривается продолжительность современных болгарских эстрадных и рок песен, созданных между 90-ми годами XX века и 20-ми годами XXI века. В общей сложности были исследованы 44 хита за этот период. Песни возглавили музыкальные чарты специализированных болгарских СМИ. Исследовательская гипотеза состоит в том, что существует тенденция к короткой продолжительности и даже отсутствию введения в музыкальных работах. Чтобы доказать или отклонить это предположение использовался сравнительный метод и анализ. Результаты подтверждают гипотезу о развивающемся процессе ослабления функции интродукции в современной болгарской поп и рок-песнях. Исследование нашло новый паттерн - минимизированная форма инструментальных представлений привела к изменениям в их содержании, требуя, чтобы они были чрезвычайно яркими и эффективными в течение очень ограниченного периода времени. Краткое и недостающее инструментальное введение в современных болгарских эстрадных и рок-песнях является новой структурной техникой и составным инструментом для эстетического восприятия. Результат этого проявляется в симпатии этих песен с первого прослушивания и превращения их в хиты.

Ключевые слова: вступление, поп и рок, песня, музыка, инструментал, структура, композиция, жанр, стиль, музыкальные чарты

Очакването да прозвучи инструментална интродукция при слушане на съвременна поп и рок музика е подсъзнателна реакция. Благодарение на културните натрупвания, ухото и умът са предварително подготвени да чуят встъпителна част, чиято функция е неусетно да настрои сетивата за предстоящите вокално-инструментални линии. Общият поглед върху съвременните български поп и рок песни (от 90-те години на XX век до 20-те години на XXI век) дава основание да се допусне наличието на тенденция, изразяваща се в кратката продължителност и дори в липсата на интродукция в тях. За доказването или отхвърлянето на тази хипотеза горното предположение е подложено на проверка с използване

на сравнителния метод. Направен е опит да се докаже, че кратката и липсващата интродукция се оформят като водеща тенденция в развитието на композиционната структура на съвременните български поп и рок песни. И не на последно място – че отсъствието и краткостта на въвеждащата инструментална част не влияят отрицателно върху художествената стойност и върху голямата популярност на вокално-инструменталните произведения от забавния жанр в разглеждания период от 90-те години на XX век до 20-те години на XXI век.

В сходно изследване на британската медия BBC News, посветено на англоезични песни от съвременна поп музика, авторите достигат до заключението, че

интродукцията е отмиращо явление. „Песните с чудесна интродукция, в които мелодията се изгражда преди вокалното влизане, се превръщат в застрашен вид“ (BBC News [3]). Едно от обяснения на този факт е, че слушателите често спират песента, ако тя има инструментално въведение, прехвърляйки се на следващата в търсене на незабавно емоционално-естетическо удовлетворение. А задоволяването на интереса и на потребността да се слуша дадена песен се постига най-резултатно с появата на вокала – дори и неговата изява да са само подвиквания от типа „ей“, „оу“, назоваване с речитатив на името на изпълнителя или на заглавието. Доказано е, че като елемент от музикалното произведение човешкият глас привлича най-силно вниманието.

Интродукцията е дума с латински произход (*introduction* – встъпление) и с нея в музиката се означава „кратка първоначална част от по-голяма музикална композиция, която играе ролята на въведение“ (Википедия [1]). Според този източник, инструменталното въведение във вокални композиции служи за „подготовка на основната тоналност и предхожда една или друга строго регламентирана форма“ (Википедия [1]). Това определение е валидно както за класическата музика, така и за съвременните забавни песни. Поп музиката е стилово определено понятие. Изследването на Розмари Стателова и Чавдар Чендов (Стателова и Чендов [2], с. 23-29) я дефинира като „съвременна интернационална младежка забавно-танцова музика“. Благодарение на тези свои отличителни характеристики попмузиката е разпознаваема, харесвана в цял свят и не е необходимо човек да знае езика на текста в дадена песен, за да схване посланието ѝ.

Интродукцията има композиционната функция да фиксира основните елементи на песента – ритъм, бас, хармония. От функционално-съдържателна гледна точка интродукцията въвежда слушателя в произведението с най-мелодичната, най-запомнящата се част от него, обикновено с каденцата на припева. Един от многобройните примери за това е песента „Маскарад“ в изпълнение на автора на настоящата статия Илко Василев-Базилео. В други случаи интродукцията често внася и съвсем различен мотив – ритмичен и мелодически („Минаваш през мен“ на дует „Каризма“ от 2005 г.) в сравнение с разработвания в същинската част на песента.

В стандартната композиция на съвременните поп и рок песни интродукцията е инструменталната въвеждаща част, след която се появяват вокалните партии в куплетите и припевите.

Налага се усещането, че с отхвърлянето на интродукцията като формообразуващ и семантичен фактор в структурата на песента авторите на съвременни поп и рок хитове искат да заявят категорично, че тези произведения са именно песни – тоест творби, утвърждаващи вокалната изява, в които се пее още от първата секунда.

Песента от 1985 година „Оловният войник“ на рок група „Тангра“ е с времетраене 6:20 минути. Нейната интродукцията е 2:38 минути или 46 такта. Повече от една трета от цялата песен е представлява интродукция.

36 такта е инструменталното встъпление на песента от същата 1985 година „Конникът“ на рок група „Щурците“. Интродукцията е с продължителност 1:06 минути. Дължината на цялото произведение е 5:30 минути.

24 такта в продължение на 47 секунди тече интродукцията в песента от 1983 година „Епизод от романтичен филм“ на вокално-инструменталната „Формация „Студио Балкантон“, известна повече като ФСБ. Композицията е с продължителност 5:49 минути.

Тези примери от периода, предшестваш времевия отрязък, който е обект на изследване в настоящата статия, са красноречиво отражение за отрежданата тогава роля на интродукцията в българските забавни песни. През интервала до 90-те години на XX век също са създавани творби, в които дори липсва встъпление („Гара разделна“ на ФСБ от 1987 година). Но водещата тенденция в

поп и рок стила отпреди 90-те години на XX век е оформянето на продължителни интродукции от най-малко 8, а най-често поне 16 такта, подсказващи ярката мелодичност на същинската част.

Наблюдение върху мейнстрийма на съвременните български хитове – след 90-те години на XX век, показва, че интродукцията в тях е минимизирана като времетраене до 1-2 такта, обикновено 4 и по-рядко 8 такта. Това явление обхваща разнообразни като темпо и стил вокални произведения от модерната поп и рок музика у нас. Протича процес, при който се наблюдават различни фази на тази структурна промяна – от съкратено времетраене на встъпителните пасажи до пълно отсъствие на въвеждаща част. Формално има отслабване на функцията на интродукцията да въвежда слушателя в произведението. Налице е крайната фаза на този процес, при който няма необходимост от въвеждане, а се започва директно.

Абсолютната липса на интродукция в структурата на песните се наблюдава, когато те започват направо с вокалното изпълнение на куплета.

Със запяване на куплета започва песента „Знам“ на поп певица Любо Киров. Композицията е от неговия едноименен албум, обявен за номер едно в годишната класация за 2017-а на „БГ Радио“. В песента липсва каквато и да било подготвителна част, която да напомня за интродукция. Единствената аналогия с въвеждащия композиционен елемент е избраната в аранжирания на този пасаж форма – вокал и клавири, без никакви други инструменти, които появяват с по-нататъшното развитие на творбата.

Песента от 2007 година „Някога преди“ на поп изпълнителя Миро започва направо със запяване на куплета. Прецизността изисква да бъде споменат и прозвучаващият преди това субдоминантов квинтов тон си бемол, който трае само един такт. Той може да бъде възприет като интродукция, но музикалните редактори в българските радиа и телевизии, а и техните софтуерни продукти за обработка и излъчване в ефир, изрязват този начален тон. Вследствие на това той звучи само в официалната версия на композицията. На практика истинското съществуване на тази песен в ефира е без този кратък начален тон.

Същата формула за начало – вокално встъпване направо с куплета, е приложена и от екипа, създал песента „Соса маже“ (от 2019 година). Тя е в стил аренби и се изпълнява от певицата Дара и рапъра V.rgo. Без интродукция, а със започване директно – със запяване на куплета, е песента „Печат от моята душа“ на Миро. Тя е обявена за победител в категорията за най-добър видеоклип на „БГ Радио“ за 2019 година.

Според авторитетния музикален уебсайт musicradar.com, „пълна загубана време е, ако припевът не се появи до 1 минута. Повечето хора се вслушват само в звука от натискане на мишката върху бутона за изтегляне и в мъркането на новия им автомобил.“ (MusicRadar [4]). Експертите по създаване на модерни хитове съветват „да се започне песента с припева“, като не е задължително той да е в цялата си продължителност.

Същинска интродукция липсва в случаите, когато песента започва с вокали от припева. Пример за това е дуетният хит на Гери-Никол и Криско „Ела и си вземи“ от 2015 година. Самостоятелната песен на същата изпълнителка „Над закона“ в стил аренби от 2018 година също запазва модела за начало. В хита на Криско „Лош или добър“ от 2017 година интродукцията е заменена с 8 такта вокални фрази от припева. Върху хармонията от припева в песента „И ти не можеш да ме спреш“ единият от изпълнителите – Миро, вместо интродукция развива контрамелодия на рефрена в продължение на 12 такта. След него се включва със същинския припев певицата Дивна. В песента участва и Криско. С вокален припев започва песента на четирите момичета от пловдивската формация „4 Magic“, обявени за дебютираща група номер едно за 2017 година от „БГ Радио“. Вокал и клавири

лирично си партнират в продължение на 4 такта без бийт, последователно към тях до 8-ия такт се присъединяват перкусии и ритъм секция.

6 композиции без интродукция има в последния студийен албум с общо 15 песни на ФСБ от 2010 година, озаглавен „ФСБ“. За тази група в периода преди 90-те години на XX век са характерни дълги въстъпителни инструментални части, които са своеобразна емблема на формацията. В проучвания по-късен етап – след 90-те години на XX век до днес, ФСБ се вписват в налагащия се модел за начало на вокално-инструменталните произведения, създавайки повече от една трета от творбите си без интродукция. Същевременно музикантите от формацията не прекъсват връзката с предишния си изказ и създават композиции, чиято интродукция продължава 1:20 минути. Общото впечатление от албума „ФСБ.“ е за кратки въвеждащи части – средно по 4-8 такта, което е в унисон с явлението, разглеждано в настоящата статия.

Моделът за вокално начало на песните – от формата на куплета или на припева, без инструментална част за интродукция, е аналогичен на ползвания в литературата и сценичните изкуства похват *ex abrupto* (екс абрупто – лат.). Означава внезапно, без подготовка и неговата цел е да внуши експресивна категоричност. Създава усещане също и за влизане в произведението с твърда атака, агресивност и безкомпромисност.

Самостоятелни инструментални сегменти от припева, но без вокали, играят ролята на интродукция в голям брой български хитове от периода след 90-те години на XX век. Сред тях е песента „Искам те“ на Графа, с която той печели наградите за песен и изпълнител за 2003 година на „БГ Радио“. В началните 4 такта е разположена инструменталната кулминация и нейното разрешение, взети от припева.

Интродукция в рамките на 1 такт се открива в песента „Недей“ на поп изпълнителката Дара от 2017 година. След минимизираното въстъпление идва ред на куплета.

2 такта за инструментално начало са отредени в структурата на песента „Не мога да спра да те обичам“ на група „Д2“ от 2000 година. Същата продължителност на инструменталното въведение се открива също в хита „Късай“ на Тита (от 2017 година), в композицията „Не сега“ на дует „Каризма“ (от 2006 година), в песните на Любо Киров „Още от теб“ (от 2018 година) и „Мога“ (от 2010 година).

По 4 такта интродукция имат песните „Опасно близи“ на Михаела Филева (от 2013 година), „Един срещу друг“ на Михаела Маринова (от 2017 година). Песента победител в класацията „Годишните музикални награди за 2019“ на „БГ Радио“ – „Чужди усмивки“ на ТоТо Н, започва с въстъпление от 4 такта, като още след 3-тия такт има вокализации с „а“. Повечето от заглавията в авторския репертоар на Мария Илиева са с продължителност 4 такта. При творбите на Графа, които самият той изпълнява, интродукцията се вмести в 4-8 такта.

Сред съвременните български песни след 90-те години на XX век с по-продължителна интродукция е композицията „100 години“ на група „Д2“ (от 2002 година). Инструментално соло на китара в продължение на 10 такта въвежда в песента „Елмаз и стъкло“ (от 1997 г.) на група БТР. 8 такта е интродукцията на песента „Ледено момиче“ (от 2000 година) на група „Д2“. Също с 8-тактова въстъпителна част е и обявената за „Песен на 2017 година“ на „БГ Радио“ композиция „Гълъбо“, изпълнявана от Миро.

Избраните като примери в проучването заглавия са на поп и рок песни, оглавявали класации на специализирани български медии като „БГ Радио“, Българско национално радио, „Сити Радио и Тв“, „Радио Фреш“, сайта www.signal.bg.

Разгледаните примери на съвременни български поп и рок песни от различни етапи на периода между 90-те години на XX век и 20-те години на XXI установява наличие на тенденция за кратка и липсваща интродукция.

Сравнението с предходния период доказва, че това не е инцидентно или спорадично явление, а ясно очертаващ се процес в композиционната структура на песните.

Липсата на интродукция представлява „елемент на изненадата“, който според Робин Уесли (Wesley [5]) се оказва от решаващо значение за приковаване на вниманието на аудиторията. „Започнете с малко, след това внесете повече емоция в песента, добавяйки дъб-звучене и хармония. Поддържайте вниманието на слушателя възможно най-дълго. Хванете го, развълнувайте го и го отведете до кулминацията, която очевидно е вашият припев.“ (Wesley) [5].

Съкратената от гледна точка на миналото въстъпителна част в модерните песни, както и липсващата интродукция, са отражение на динамизма в съвременното ежедневие. Голяма част от произведенията нямат въведение, огромен брой песни започват с по 1-2, както и с по 4 инструментални такта. Тези факти сочат за минимизиране на функцията на интродукцията – тоест намаляване на необходимостта от въвеждане в песента. Към тежението за изчезване на нуждата от начални инструментални пасажии се причисляват и песните, започващи с вокален припев или с най-изразителната инструментална част от него. На практика това също не е никакво въвеждане. Като функция е точно обратното – директно навлизане в песента, и то в нейната кулминационна част, независимо дали е с вокал или с инструментал.

Динамизирането на музиката въобще, а в конкретния случай и на съвременните български поп и рок песни, не зависи от темпото. Дори и бавните композиции създават впечатлението за забързаност, постигано с перкусии и други ритмически ефекти. Динамизирането е отражение на модерния начин на живот, мислене и световъзприятие. Това е причината да се избягва бавенето във всичките му форми. Алтернативата му е директното въстъпване в песента. Същата е причината и за липсата на инструментални солови партии между отделните вокални компоненти (куплети и припеви) в съвременните български поп и рок произведения. Основната функция на интродукцията – да подготви сетиввата за адекватно възприемане на предстоящия звуков материал, се оказва ненужна. Сетивността на съвременния слушател и потребител на музика е дотолкова изострена, че реагира моментално, без необходимост от подгръване. Самите песни вече са продукт, създаван и предлаган не само за възприемане чрез слуха, а и за гледане. При правенето на видео клиповете към песните често интродукцията представлява немусикален материал – градски шум, престрелки, реплики от диалози, подвиквания и т.н.

От всичко казано до тук следва да се заключи, че при съвременните български поп и рок песни е в сила световната тенденция за минимизиране и изчезване на интродукцията. При изследването на съвременните български поп и рок песни се открива и качествено нова характеристика на въстъпленията. Кратката форма на интродукцията в модерните хитове у нас задължава тя да бъде изключително ярка, експресивна и въздействаща. В действие е принципът на компенсацията, при който промяната в даден елемент от цялото води неминуемо до промяна в друг елемент. Независимо колко са кратки уводите в песните, наблюдава се повишена изразителност в пластове на хармонията, ритмиката и мелодията. Дори при липсваща интродукция песните започват с целенасочено търсени ефекти за приковаване на вниманието – пеене на дъх, без никакъв акомпанимент или с всички инструменти заедно с вокала. По този начин за изключително кратко отреденото време уводът успява да компенсира ролята на дългите инструментални въстъпителни пасажии от предходните периоди – да настрои сетиввата за естетическо възприемане.

Кратката и липсващата инструментална интродукция в съвременните български поп и рок песни се оказва нов структурен похват и композиционно средство за въздействие. Резултатът от него се проявява в харесването

на тези песни още от първо слушане и превръщането им в хитове.

СПИСЪК НА ЛИТЕРАТУРАТА:

1. Википедия. Свободная энциклопедия. (1 январь 2019). Интродукция музика. Изтеглено от [https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BA%D1%86%D0%B8%D1%8F_\(%D0%BC%D1%83%D0%B7%D1%8B%D0%BA%D0%B0\)](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%98%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BA%D1%86%D0%B8%D1%8F_(%D0%BC%D1%83%D0%B7%D1%8B%D0%BA%D0%B0))
2. Стателова, Р. и Чендов, Ч. (1983). Поп музиката. Субективни разсъждения и опит за обективни преценки. София: Издателство Музика. С. 23-29
3. BBC News. (4 october 2017). The dying art of the great song intro. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/entertainment-arts-41500692>
4. MusicRadar. (1 may 2012). How to write a hit: structure. Retrieved from <https://www.musicradar.com/tuition/tech/how-to-write-a-hit-structure-542126>
5. Wesley, R. (16 november 2018). Song structure and dynamics. How to bring more excitement in your songs! Retrieved from <https://www.robinwesleyinstrumentals.com/song-structure-dynamics/>